

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 04.02.2026

Meie 02.03.2026

nr 1.2-2/9-1, SOM/26-
0163/-1K
nr 8-1/877-2

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse eelnoü koostölastamine

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on Justiits- ja Digiministeeriumile esitanud koostölastamiseks nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse (NETS) eelnöü (eelnoü). Justiits- ja Digiministeerium koostölastab eelnöü märkustega.

I. Sisulised märkused

- Eelnöü § 3 p 1** – leiame, et avaliku koha defineerimine eelnöus ei ole vajalik, sest termin on avatud korraaitseaduses (KorS). Avalik koht on määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühissöiduk. Seega on termin avatud sisuliselt – kui kohale on tagatud ligipääs igaühele, on tegemist avaliku ruumiga. Nii võib ka üldiselt eravalduses olev ruum teatud ürituse läbiviimiseks muutuda avalikuks kohaks. Termin i määratlus eelnöus ei ole seega kvalitatiivselt erinev KorSi definitsioonist. Sama nähtust mitmes erinevas seaduses uuesti defineerida ei ole õigusloome ökonoomsusest ja õiguse süsteemsusest tulenevalt vajalik.
- Eelnöü § 3 lg 1 p 22** – punktiga sätestatakse termin „tervise seisundit kinnitav tõend”. Ilmselt on see sarnane kasutusel olnud nn koroonapassiga. Eelnöus tuleb läbivalt silmas pidada, et see tõend peab olema ka elektrooniline, selle kehtivust ning ehtsust peab saama kontrollida elektrooniliste vahendite abil. Võimalik, et seda tõendit saab kasutaja tulevikus salvestada Euroopa digiidentiteedikukrusse. Seetõttu ei peaks seaduses olema tõendi vorm n-ö kinni kirjutatud.
- Eelnöü § 5 lg 6** – seletuskirja kohaselt on epidemioloogiliste uuringute käigus bioloogilise materjali võtmine riikliku järelevalve erimeede. KorSi kohaselt on erimeetmete kohaldamisel rida tingimusi – reeglina kohaldatakse neid avaliku korra eest vastutava isiku suhtes, sätestades konkreetseid aluseid erimeetme kohaldamisele ning kehtestades ohu astmed. Eelnöü viidatud sättes ühtki tingimust sätestatud ei ole. Seega palume sätet vastavalt täpsustada. Erimeetme kui põhiõigusi riivava meetme kohaldamise tingimused peavad olema selged ja jälgitavad. Lisaks palume täpsustada, kas erimeedet saab kohaldada ka isiku tahte vastaselt.

4. **Eelnõu § 6 lg 5** – palume eelnõus selgelt välja tuua, milline on kõnesolevas lõikes sätestatud kriteeriumite omavaheline suhe, sest näiteks punktides 1 ja 5 sätestatud kriteeriumid võivad omavahel vastuolus olla, mistõttu ei ole selge, kummast tuleks lähtuda.

5. **Eelnõu § 7 lg 1 ja lg 3 p 1** – sätetes antakse tahtest olenematu ravi kohaldamise kohaldamisala loeteluna, see kohaldub: 1) ohtlike nakkushaiguste puhul ja 2) tuberkuloosi puhul. Seega on regulatsioon üles ehitatud selliselt, justkui tuberkuloos ei oleks ohtlik nakkushaigus, vaid midagi muud, millele lihtsalt kohaldatakse sama režiimi nagu ohtlike nakkushaiguste puhul. Samas on nii kehtiva NETSi kui ka eelnõu seletuskirja kohaselt tuberkuloos eriti ohtlik nakkushaigus. Kui on otsustatud, et seaduses enam ei loetleta ohtlikke nakkushaigusi, vaid kohaldamisala määratakse kindlaks muude tunnuste järgi ning tuberkuloos tuleb siiski erinevalt muudest ohtlikest nakkushaigustest seaduses eraldi välja tuua, tuleb teksti muuta ja kasutada näiteks „sealhulgas“, et ei tekiks väärarusaama, et tuberkuloos ei kuulu ohtlike nakkushaiguste hulka.

6. **Eelnõu § 7 lg 2** esimeses lauses sätestatakse, et tahtest olenematu ravi kohaldamisele, pikendamisele ja lõpetamisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) isiku kinnisesse asutusse paigutamise menetlust, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Sama lõike teises lauses reguleeritakse esialgse õiguskaitse kohaldamise tähtaeg, milleks sätestatakse 14 päeva (kehtivas NETSis sellist tähtaega ei ole).

Eelnõu § 7 lg-s 2 sisalduv tähtaeg erineb TsMSi kinnisesse asutusse paigutamise menetluses esialgse õiguskaitse kohaldamise tähtajast, milleks on 4 päeva, mida saab pikendada kuni 40 päevani (TsMS § 534 lõige 5). Sellest jäeldub, et § 7 lõike 2 teise lausega tehakse erisus TsMSi esialgse õiguskaitse kohaldamise tähtajast. Samas ei viidata seletuskirjas erisuse tegemisele, vaid hoopis märgitakse, et vastavalt TsMS § 534 lõikele 5 võib esialgset õiguskaitset rakendada kuni neli päeva alates isiku kinnisesse asutusse paigutamisest; pärast isiku enda ärakuulamist võib tähtaega pikendada kuni 40 päevani, kui see on pädeva arsti arvates ilmselgelt vajalik.

Seega kohalduvad justkui samaaegselt korraga erinevad regulatsioonid, mis on vale. Ei ole arusaadav, milline esialgse õiguskaitse tähtaeg peaks eelnõu kohaselt kohalduma. Lisaks ei ole arusaadav, millise erisuse TsMSi regulatsioonist teeb lõike 2 viimane lause, arvestades, et esimese lause kohaselt kohaldatakse TsMSi NETSis sätestatud erisustega. Eelnõu ja seletuskirja tuleb vastavalt muuta.

7. **Eelnõu § 7 lg 5** – ei ole arusaadav, kuidas tagab lõike 5 teises lauses sätestatu seda, mis on reguleeritud sama lõike esimeses lauses. Sättest jäeldub, et kohtumääruseta ravi on võimalik kohaldada kuni 48 tundi, aga kui ravi on vaja kohaldada pikemat aega kui 48 tundi, võib arst esitada kohtule avalduse pikendamiseks ka 47. tunni 59. minutil. Regulatsiooni ülesehitusest jäeldub, et sellega tehakse erisus TsMS § 534 lõikest 6, mis ütleb, et avaldus tuleb esitada sellise arvestusega, et kohtul oleks võimalik avaldus lahendada hiljemalt 48 tunni jooksul alates isiku kinnisesse asutusse paigutamisest. See, miks selline erisus on vajalik või mõistlik, ei ole arusaadav.

Teeme ettepaneku toetuda selgelt TsMSi regulatsioonile ja mitte lisada NETSi sätteid, mille suhe TsMSiga ei ole arusaadav.

8. **Eelnõu § 8 lg 4** – palume eelnõu täiendada andmetega, mis Terviseametile tuleb esitada nii viivitamatu teavituse kui ka täpsema teavitamise korral. Ka sama paragrahvi lõiked 6 ja 7 ei näe ette edastavate andmete kategooriaid. Juhime tähelepanu, et määrusega saab andmeid üksnes täpsustada. Palume eelnõu täiendada.

9. **Eelnõu § 9** – nakkushaiguste registri puhul teeme üldise märkuse, et andmete esitamine ja kogumine registrisse peab käima automaatse andmevahetusega eelkõige tervise infosüsteemist tervishoiutöötajate poolt teenuse osutamise käigus sisestatavatest andmetest. Jälgida tuleb ka seda, et samade andmete kogumiseks ei loodaks eraldi andmekogusid. Näiteks, et ei dubleeritaks andmete kogumist surma põhjuste registriga, vaid päritaks näiteks surma põhjus sellest andmekogust, kus see on esmalt sisestatud. Rakendusakti kavand seda

toetab, kuid ka praktikas ei tohiks registrisse andmete edastamine põhjustada lisakoormust tervishoiuteenuse osutajale.

- 10. Eelnõu § 9 lg 5** – ministeeriumid ja Andmekaitse Inspeksioon on üldandmetena kokku leppinud järgneva loetelu andmetest – nimi, isikukood, sugu, kodakondsus, kontakt sh aadress, emakeel. Palume seaduse sõnastamisel sellega arvestada ja teeme ettepaneku lõike 5 punktid 1 ja 2 sõnastada järgmiselt:

1) üldandmed;

2) *muud andmed – sünnikoht, viibimiskoht, Eestis viibitud aeg, haridus, amet, töökoht või õppeasutus, rahvus ja sotsiaal-majanduslik seisund;*

- 11. Eelnõu § 9 lg 6** – on kaheldav, kas teadustööks ning riikliku tervisestatistika eesmärgil on vajalik andmete säilitamine isikustatud kujul. Ka seletuskiri siinkohal selgust ei anna. Palume kaaluda nimetatud eesmärkidel andmete töötlemine pseudonüümitud kujul.

- 12. Eelnõu § 13 lg 1 p 3** – palume kaaluda, kas nakkuskahtlase isiku eraldamine on eelkõige riikliku järelevalve meede ja kas seda tuleb riigipiiri kontekstis reguleerida eraldiseisvana, või kas peaks see olema üldise järelevalve erimeetmena kohaldatav ka muudes olukordades.

- 13. Eelnõu § 17 lg 6** – seaduse tasandil peab selgelt sätestama isikuandmete säilitamise tähtsaja, mistõttu palume sätte sõnastada järgmiselt:

(6) Tööandja säilitab käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud tõendit töösuhte kestuse jooksul ja aasta pärast töösuhte lõppemist.

- 14. Eelnõu § 23 lg 1 p 1** – palume võimalusel volitusnormi sõnastust täpsustada. Praegu võib jääda ekslik mulje, et Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatakse riigipiiri ületamise kord ja tingimused. Seda aga reguleerib juba riigipiiriseaduse alusel kehtestatud piirirežiimi eeskiri.¹ Kõnealuse eelnõu sättega volitatakse Vabariigi Valitsust kehtestama määrusega pigem ohtlike nakkushaiguste leviku tõkestamise nõuded riigipiiri ületamisel.

- 15. Eelnõu § 23 lg 4 ja § 23 lg 5** – palume täpsustada, milliseid reisi ja kauba saatja andmeid täpsemalt on lubatud töödelda.

- 16. Eelnõu § 26 lg 1** kohaselt võib Vabariigi Valitsus kehtestada määrusega karantiini, sama sätte lõike 3 kohaselt Terviseamet haldusaktiga.

Karantiini kehtestamine määrusega ei ole haldusõiguslikult korrektne lähenemine. Esiteks on määrus õigustloov akt piiritlemata arvu juhtude reguleerimiseks haldusmenetluse seaduse (HMS) § 88 järgi, samas kui karantiini kehtestamine on üksikjuhtumi reguleerimine. Teiseks vastab karantiini kehtestamine pigem haldusakti või korralduse tunnustele (HMS § 51, Vabariigi Valitsuse seadus (VVS) § 30). Kolmandaks kasutab praegu kehtiv regulatsioon õigesti korraldust kui üksikakti (NETS § 27 lg 3, VVS § 30 lg 1).

Määrusega saaks kehtestada üldisi karantiini rakendamise tingimusi ja korda, kuid mitte konkreetset karantiini konkreetsetes olukorras. Õiguslikult korrektne oleks määrusega kehtestada üldised karantiini rakendamise tingimused, kord ja nõuded (abstraktne lähenemine) ning korralduse või haldusaktiga kehtestada konkreetne karantiini kohaldamine konkreetsetes olukorras (üksikjuhtum).

Samuti vajab eelnõu § 26 lg 1 sõnastus täpsustamist ja sõnastamist sarnaselt § 26 lõike 3 punktiga 2. Teisisõnu on § 26 lõike 1 sõnastus „vastava nakkushaiguse korral...” liiga lai ja annab õiguse kehtestada karantiini vaatamata sellele, kas on tegemist rahvastiku tervist ähvardava tõsise ohu tõrjumisega või mitte. Palume kaaluda sätte sõnastuse muutmist kitsamaks.

¹ [Piirirežiimi eeskirja kinnitamine–Riigi Teataja](#)

- 17. Eelnõu § 26 lg 3 p 1** viitab olukorrale, mil Vabariigi Valitsus ei ole käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kehtestanud karantiini konkreetse ohtliku nakkushaiguse suhtes. See tõstatab küsimuse, kas Terviseamet saab tegutseda ainult siis, kui Vabariigi Valitsus on jätnud midagi tegemata?

Põhiseaduse (PS) § 87 p 8 annab Vabariigi Valitsusele õiguse kuulutada välja eriolukorra nakkushaiguse leviku tõkestamiseks. Pakutud regulatsioon peaks selgemalt määratlema, kuidas Terviseameti volitused suhestuvad Vabariigi Valitsuse pädevusega. Palume selgitada Terviseameti seost Vabariigi Valitsuse pädevusega, et vältida pädevuskonflikte ja tagada õiguskindlus.

- 18. Eelnõu § 26 lg 3 p 2** viitab "Terviseameti riskihinnangu kohaselt" vältimatu vajaduse olemasolule, kuid seadus ei sätesta, millised on riskihinnangu kriteeriumid. Kes ja kuidas riskihinnangut kontrollib? Kas riskihinnang peab olema dokumenteeritud? Millised on rahvastiku tervist ähvardava tõsise ohu kriteeriumid? Palume täiendada eelnõu ja seletuskirja, et oleks selge, millised on riskihinnangu kriteeriumid.

- 19. Eelnõu § 26 lg 3 p 3** võimaldab Vabariigi Valitsusel volitada Terviseametit karantiini kehtestama. Sätte sisu jääb arusaamatuks – kui Vabariigi Valitsus peab karantiini kehtestamise otsustama määrusega, ei saa ta määruse andmist edasi volitada Terviseametile, kellel ei ole määruse kehtestamise õigust. Samuti ei sätesta ega selgita eelnõu ega seletuskiri, kas volitus peab olema antud määrusega või saab ka korraldusega, kas volitus võib olla üldine või peab olema konkreetne, millised on volituse piirid jms.

Eelnõus on volituse delegeerimise kord ebapiisavalt reguleeritud, mis võib tekitada küsimusi volituse kehtivuse ja ulatuse kohta. Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.

- 20. Eelnõu § 26 lg 3** viitab erandite kohaldamisel „käesolevas paragrahvis sätestatud“. See tähendab, et Terviseamet peab arvestama ka § 26 lg-s 2 sätestatud eranditega. Siiski ei ole eelnõu ega seletuskirja tekstist arusaadav, kas Terviseamet saab ka ise erandeid teha või peab järgima ainult Vabariigi Valitsuse määruses sätestatud erandeid. Kuidas toimub erandite kohaldamine praktikas? Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.

- 21. Eelnõu § 26 lg 5** kohta märgime, et töödeldavate isikuandmete kategooriad tuleb seaduse tasandil sätestada. Palume sätte sõnastada selliselt, et tegemist ei oleks lahtise loeteluga:

(5) Terviseametil on karantiini kehtestamiseks ja rakendamiseks ning tervishoiuteenuse osutajal karantiini rakendamiseks õigus töödelda järgmisi isikuandmeid:

1) isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg ja kontaktandmed;

2) tervise seisundit puudutavaid andmeid, kui see on vajalik käesolevas paragrahvis sätestatud eesmärkide täitmiseks.

- 22. Eelnõu § 27 lg 1 p 5** kohaselt võib Terviseamet kohustada asutuse pidajat või isikut järgima nakkushaiguste tõrje meetmeid. Sättest jääb arusaamatuks, keda peetakse silmas asutuse pidajate all ning millised on nakkushaiguste tõrje meetmed. Palume sätte sõnastust täpsustada, et tagada selgus võimaliku põhiõigusriive osas.

- 23. Eelnõu § 27 lg 1 p 6 ja § 28 lg 2 p 6** võimaldavad keelata avalike koosolekute pidamise. PS § 47 sätestab, et kõigil on õigus ilma eelneva loata rahumeelselt koguneda ja koosolekuid pidada ning seda õigust võib piirata nakkushaiguse leviku tõkestamiseks. Kuigi põhiseadus lubab sellist piirangut, siis tuleb seletuskirja täiendada selgitustega, et avalike koosolekute pidamise piirangu õiguspärasuseks tuleb tagada piirangu ajutine iseloom, konkreetne põhjendus iga piirangu kohta ning võimalus erandite tegemiseks.

- 24. Eelnõu § 28 lg 2 p-d 4-6** annavad Terviseametile laia kaalutusõiguse peatada tegevusi ja keelata üritusi. Eelnõu ega seletuskiri ei näe ette selgeid kriteeriume, millal on peatamine „vältimatult vajalik“. Samuti ei ole määratletud, kuidas kaaluda erinevate huvide vahel (nt majanduslikud huvid vs tervishoiuhuvi). Lisaks annab § 28 lg-s 6 ette nähtud erandi tegemine laia kaalutusõiguse. HMS § 4 lg 2 nõuab, et kaalutlused oleksid läbipaistvad ja

kontrollitavad. Sätte alusel erandite tegemiseks tuleb tagada, et erandite tegemise kriteeriumid on objektiivsed, sarnaseid olukordi koheldakse sarnaselt (PS § 12 lg 1) ning et erandite tegemine on põhjendatud ja läbipaistev. Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada selgete kaalutusõiguse teostamise kriteeriumidega.

25. **Eelnõu § 28 lg-d 2 ja 11** jagavad pädevust Vabariigi Valitsuse ja Terviseameti vahel. Sätetes esineb risk pädevuskonflikti tekkeks ja seda eriti olukorras, mil kavandatava § 28 lg 11 alusel volitab Vabariigi Valitsus Terviseametit, kuid hiljem soovib Vabariigi Valitsus ise sama küsimust reguleerida. Samuti ei ole praegusest sõnastusest selge, kumma haldusakti kohaldatakse (vrd kehtiva regulatsiooni § 27 lg 5 ja § 28 lg 7). Palume täpsustada nii eelnõus kui ka seletuskirjas Vabariigi Valitsuse ja Terviseameti pädevuse piire.
26. **Eelnõu § 28 lg 3** – sätte sõnastus ei taga selgust küsimuses, kas Vabariigi Valitsuse määruse jõustumine võib pikendada Terviseameti haldusaktiga kehtestatud meetmete kehtivusaega.
27. **Eelnõu § 28 lg 4 p 2** järgi võib Vabariigi Valitsus määrusega kehtestada viibimiskeelu järgmise kohustuse. Juhime tähelepanu, et viibimiskeeld kui riikliku järelevalve erimeede on juba täitmiseks kohustuslik meede. Selle järgimise kohustuslikkust ei ole vaja määrusega üle kohustada. Palume see osa sättest välja jätta.
28. **Eelnõu § 28 lg 5 p 2** annab Vabariigi Valitsusele õiguse kehtestada viibimiskeeldu ja liikumisvabaduse piiranguid. See puudutab otseselt PS § 26 lg 2 kaitset, mille kohaselt võib eraellu sekkuda seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. Juhime tähelepanu, et kehtestatavad piirangud võivad osutuda ebaproportsionaalseks, kui puudub piisav põhjendus konkreetse piirangu vajalikkuse kohta, kui piirangud on laiemad kui nakkushaiguse tõrje eesmärgi saavutamiseks vajalik või kui ei ole kaalutud alternatiivseid, vähem piiravaid meetmeid. Palume seletuskirja täiendada põhiseaduspärasuse analüüsiga ning lisada selgitus, millistel juhtudel võivad piirangud osutuda ebaproportsionaalseks.
29. **Eelnõu § 28 lg 5 p 6** – palume kaaluda, kas avatud loetelu on põhjendatud. Selliselt ei tagata selgust võimalikest meetmetest, mis suure tõenäosusega piiravad põhiõigusi.
30. **Eelnõu § 28 lg 7** sissejuhatav lauseosa – arusaamatuks jääb, keda peetakse silmas tegevuse eest vastutavate füüsiliste või juriidiliste isikute all. Palume sätte sõnastust täpsustada.
31. **Eelnõu § 28 lg 7 p 3** – arusaamatuks jääb, millistes tegevustes osalevate isikutele kohustus kehtestatakse ning millised on nakkusohutuse ettevaatusabinõud. Palume sätet täpsustada.
32. **Eelnõu § 28 lg 9** – palume selgitada, milles seisneb karantiini ja viibimiskeelu sisuline erinevus. Mille alusel Terviseamet kahe võimaluse vahel valiku teeb?
33. **Eelnõu § 28 lg 10** kohta märgime, et töödeldavate isikuandmete kategooriad tuleb seaduse tasandil sätestada ning määrusega saab andmekoosseisu täpsustada.
34. **Eelnõu § 28 lg 11 p 2** – juhime tähelepanu, et kõnealuses paragrahvis konkreetseid meetmeid ei sätestata, vaid käsitletakse üldiselt meetmeid, mida Vabariigi Valitsus võib oma määrusega kehtestada. Kui Vabariigi Valitsus seda teeb, saaks sätte kohaselt Terviseamet neid meetmeid justkui omalt poolt täpsustada. Samas puudub Terviseametil pädevus anda õiguse üldakte. Järelikult tuleb täpsustamise all silmas pidada üksikakti andmist. Kui tegemist ei ole just sisemiste aktidega (st sisemised juhised, mis välistele isikutele mõju ei avalda), saab tegemist olla eelkõige üldkorraldusega. Samas on üldkorraldus haldusakt ehk õiguse üksikakt. Haldusakt on oma olemuselt õiguse rakendamise akt, mitte õigustloov akt. Seega ei saa üksikaktiga kehtestada üldkohustuslikke norme Vabariigi Valitsuse määruse täpsustamiseks. Palume sätte eeltoodut silmas pidades üle vaadata.
35. **Eelnõu § 28 lg 13** – märgime, et töödeldavate isikuandmete kategooriad tuleb seaduse tasandil sätestada. Palume sätte sõnastada selliselt, et tegemist ei oleks lahtise loeteluga:

(13) Ohtliku nakkushaiguse leviku tõkestamiseks kehtestatud meetmete, piirangute ja nõuete tagamiseks ja kontrollimiseks on isikul või asutusel õigus töödelda järgmisi isikuandmeid:

1) isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg ja kontaktandmed;

2) tervise seisundit puudutavaid andmed.

- 36. Eelnõu § 29 lg 1** lubab haldusakti avaldada massiteabevahendis, kuid ei reguleeri piisavalt ärakuulamise korda. HMS § 40 lg 1 nõuab, et enne haldusakti andmist peab haldusorgan andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited. HMS § 40 lg 3 sätestab erandid ärakuulamise kohustusest, kuid need tuleb konkreetselt põhjendada. HMS § 40 lg 3 p 1 lubab küll ärakuulamata jätta, kui viivitusest tuleneva kahju ärahoidmiseks või avalike huvide kaitseks on vaja viivitamatult tegutseda, kuid see erand tuleb igal konkreetsel juhul põhjendada. Probleemaatilised on olukorrad, kus haldusakt puudutab suur hulka isikuid (üle 50), puudub võimalus eelnevalt arvamust avaldada või kui haldusakt jõustub viivitamata (kavandatud § 29 lg 3). Ärakuulamiskohustuse eiramine võib kahjustada menetlusosaliste õigusi. Palume täiendada eelnõu ärakuulamise korraga (sätestada selged ärakuulamise erandid) ning täiendada seletuskirja vastavate selgitustega.
- 37. Eelnõu § 29 lg 1** lubab haldusakti avaldada massiteabevahendi kaudu. HMS § 31 lg 1 sätestab, et dokumendi resolutiivosa võib avaldada ajalehes, kui 1) dokument on vaja kätte toimetada enam kui sajale isikule“ või 2) kui haldusakt on vaja avalikult teatavaks teha. Kui haldusakt puudutab vähem kui 100 isikut, võib massiteabevahendi kaudu avaldamine olla HMS § 31 lg 1 nõuetega vastuolus. Kavandatud muudatus peab selgelt ette nägema, millal on massiteabevahendis avaldamine lubatud. Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.
- 38. Eelnõu § 29 lg 3** võimaldab haldusakti jõustumist selle teatavaks tegemisel vahetule adressaadile või selle avaldamisel massiteabevahendis. HMS § 61 lg 1 sätestab üldreeglina, et haldusakt kehtib adressaadile teatavaks tegemisest või kättetoimetamisest alates. Viivitamatu jõustumine koos massiteabevahendi kaudu avaldamisega võib tekitada olukordi, kus isikud ei ole tegelikult haldusaktist teadlikud, puudub mõistlik aeg haldusaktiga kohanemiseks ning samuti on oht, et tekib õiguslik ebakindlus. Samuti võib tekkida olukord, kus vaidlustamisviide on puudu või on ebaselge. HMS § 57 lg 3 kohaselt võib see olla tähtja mõõdalaskmise mõjuv põhjus. Palume seletuskirja täiendada selgitusega, kuidas esile toodud riske on mõeldud maandada. Samuti palume tagada selge vaidlustamisviide kõigis haldusaktides.
- 39. Eelnõu § 29 lg 4** lubab määruisel jõustuda järgmisel päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, kui see on nakkushaiguse tõrjeks vältimatult vajalik. Varasem jõustumisaeg võib olla vastuolus HMS § 5 lg-ga 5, mis sätestab, et kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse ajal kehtinud õigusnorme. Seega võib kiire jõustumine kahjustada õiguskindlust. Palume seletuskirjas selgitada ja analüüsida võimalikku vastuolu HMS § 5 lg-ga 5 ning kuidas on risk õiguskindluse kahjustamiseks maandatud.
- 40. Eelnõu § 30 lõike 3** kohaselt võib riiklikku järelevalve tegija ettekirjutuse tähtjaks täitmata jätmise korral rakendada sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär füüsilise isiku suhtes on 9600 eurot ja juriidilise isiku suhtes 30 000 eurot.
- Füüsilise isiku puhul ei saa sellise ülemmääraga (9600 eurot) nõustuda. Kui väärteo eest on võimalik maksimaalselt karistada kuni 2400 euro suuruse rahaträhviga, siis äärmisel juhul võib ka sunniraha olla sama suur, mitte rohkem. Väärteokaristus on *ultima ratio* ehk äärmine abinõu. Praegu tekib olukord, kus isik võib saada järelevalve käigus mitu korda suurema sunniraha, kui karistusena rahaträhvi. Seetõttu palume sunniraha suurust muuta.
- 41. Eelnõu § 32 lg 3** – palume seletuskirja täiendada, et ka isikuandmeid tohib kaasatud korrakaitseorgan töödelda üksnes samas ulatuses, kui Terviseamet seda ülesannet täites ja üksnes selles mahu, milles teda kaasati.

42. Eelnõu § 32 lg 5 – kuigi säte on samal kujul ka kehtivas seaduses, tuleb täiendavalt analüüsida, kas kaasamise kaudu saab sisuliselt laiendada kaasava haldusorgani pädevust, sealhulgas eriti sunni kasutamisel.

43. Eelnõu §-des 33-38 kehtestatakse vastutuse sätted ja menetlus. Seoses sellega juhime tähelepanu asjaolule, et §-s 36 (teabe esitamisega viivitamine) ei ole füüsilise ja juriidilise isiku karistusraamid omavahel proportsioonis. Karistuseks on füüsilisele isikule ettenähtud rahatrahv kuni 100 trahviühikut, Juriidilisele isikule rahatrahv kuni 32 000 eurot. Samas on karistusseadustiku üldosa kohaselt juriidilise isiku karistuse ülemmäär 400 000 eurot.

Justiits- ja Digiministeeriumi vaatest peaks sama teo eest ettenähtud füüsilise ja juriidilise isiku karistused olema üldjuhul samas proportsioonis karistusseadustiku üldosas ettenähtud sanktsiooniraamiga. See tähendab, et kui füüsilist isikut saab karistada kuni sanktsiooni maksimumiga (300 trahviühikuga), peaks sama teo eest olema võimalik karistada ka juriidilist isikut sanktsiooni maksimumiga (400 000 eurot). Saame aru, et põhjendatud juhtudel võib sellest üldreeglist kõrvale kalduda, kuid vastavaid valikuid peab sellisel juhul seletuskirjas põhjendama.

Kui füüsilise isiku karistusmäär on kavandatud 100 trahviühikut, siis on see 1/3 maksimaalsest määra (300 trahviühikut), mida karistusseadustiku üldosas § 47 ette näeb. Eelnõu vastutuse sätetes on ülejäänud paragrahvides füüsilise ja juriidilise isiku karistusmäärad proportsioonis ehk vastavalt 300 trahviühikut füüsilisel isikul ning kuni 400 000 eurot juriidilisel isikul. Palume ka § 36 proportsioonid paika panna. Juriidilise isiku karistusmäär peaks olema vähemalt 100 000 eurot, mitte 32 000 eurot.

44. Seletuskirjas märgitakse (lk 44), et väärtekoosseisud §-des 33–37 on võrreldes kehtiva õigusega samad, kuid rahatrahvide määrasid on tõstetud maksimaalse lubatud piirini (KarS § 47), et tagada väärtekoosseisus nimetatud kohustuste täitmine. Olukorras, kus kasutatakse kehtiva õigusega samu koosseise, palume lisada ka statistika, kui palju on neid praktikas rakendatud, millised on olnud karistused jne. Seletuskirjas öeldakse, et trahvide ja sunniraha määrade suurendamist on täpsemalt analüüsitud ja selgitatud mõjude analüüsi peatüki punktis 6.2.7. Viidatud punktis ei ole seda praktika analüüsi.

Kuigi tegemist on kehtiva õigusega samade koosseisudega, tuleb seletuskirja siiski lisada iga koosseisu juurde täpne selgitus, millega on tegemist, millistes sätetes on need nõuded kehtestatud, mille rikkumise eest on väärteo vastutus ette nähtud. Kui vastavad selgitused on kehtiva seaduse eelnõu seletuskirjas, saab sobivuse korral neid selgitusi kasutada. Uue tervikteksti kehtestamisel ei piisa väitest, et tegemist on kehtiva õigusega samade koosseisudega.

II. Muud märkused

45. Palume arvestada käesoleva kirja lisas esitatud eelnõu ja seletuskirja failis tehtud märkustega.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiits- ja Digiministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Johanna Maria Kosk 58847154 johannamaria.kosk@justdigi.ee

Alar Teras

Stella Johanson

Einar Hillep

Kristel Niidas

Maarja Kerner-Ader

Mari Käbi

Margreth Adamson

Eleri Kästik

Monika Tappo

Pilleriin Lindsalu

Mari Koik